

vezilo služijo dolga stebila, ne pa slama, ker tako zvezani ostanejo šopki tudi med gojenjem. Več takih šopkov, do 10, se potem s slamo v en veči snop zveže, to pa samo zavoljo ložega prevažanja in skednja do gojilnice, v gojilnico slama ne sme priti.

Rihard Dolenc.

Kako je ravnati z brejo kobilo.

Ako je kmetovalec v tacih razmerah, da se zamore pečati z rejo konj, ne da bi pri tem zanemarjal svojo kmetijo, potem naj se svojo brejo kobilo tako ravna, da zdrava ostane in ravno tako tudi potem mlado.

Poraba breje kobile, kot vprežna žival, naj bode proti koncu njenega stanja previdna, posebno naj breja kobila ne vleče velike teže navzgor, še manje pa sme nazajdržati pri vožnji navzdol, to zadnje in pa vsaka vlečenje nazaj, zamore postati vzrok, da kobila zvrže. Pri previdnem ravnanju mogoče je brejo kobilo do štirinajst in celo osem dni, predno stori, za lahko delo rabiti. Nasprotno pa mnogo konjerejcev naredi napako v tem, da pusté svojo brejo kobilo preveč v hlevu stati ter jo s preveliko skrbljivostjo pred vsako nezgodo varujejo. Pri tacem ravnanju postane žival preobčutljiva ter bolj podvržena marsikaterim boleznim.

Krmenje naj bode dobro, pa zopet ne tako, da bi se kobila močno debelila. Menjava krme naj ne bode hipoma, ampak polagoma naj se preide od ene krme k drugi. Ako zelenjavo krmimo, ne smemo nikdar le četelje vzeti, mešajmo jo s travo ali pa z dobrim senam. Zaduhlo, prašno ali iz preplavljenih senožet nakošenega sena in slame ne smemo nikdar krmiti.

Breja kobila naj ima dovolj sveže pitne vode in mapačna je misel, da breja kobila sme dobiti le obstano im z otrobmi (posevkami) pomešano vodo.

Hlev naj bode topel, pa tudi ne vroč in zaduhel, brez slabega zrakú. Posebno varovati nam je kobilo pred preprihom, zato jo je postaviti v hlevu v zavaran prostor ali kot. Najboljši prostor za brejo kobilo v hlev je posebni oboj, v katerem se zamore kobila prosto pregibati in koder je varna pred družimi konji. Da se kobili ne spodrzne, zabraniti je z začestno nasteljo.

Pred vsem pa rabi breja kobila skrbno snaženje kože in sploh skrbno ravnanje z njo. Snažena in štrigilana mora biti posebno previdno, zlasti pod trebuhom in v bližini vimena, koder je zelo občutljiva. Vsako gronenje in surovo ravnanje je opustiti, in pri peljavi v hlev in iz hleva je pri vratih paziti, da se kaj ne pripeti. Breje kobile, ki se ne dajo rade kovati, je boljše ne kovane pustiti, če to pripusté razmere in kopita.

Ako se konjerejec ravna po tem navodu, potem gotovo kobila pravilno stori zdravega žebeta.

„Allg. Zeitg. für die Land.- und Forstwirthe.“

Gospodarske izkušnje.

Kako odvzeti zaduhlemu žitu zopern duh.

Posebno letos, ko je deževje v nekaterih krajih neprenehoma bilo, ima nekatero žito duh po zaduhlenem ali plesnivcu. Bati se je posebno to pri prosu, ajdji in tudi koruzi, če se je vlažno spravilo v hram, ki je malo zračen. Če je še malo zaduhlo, moremo popraviti to s tem, da prav pogostoma premetavamo tako žito ter da ga prav natanko raztegnemo in za

to skrbimo, da po njem močen preprih vleče. Če pa je žito uže zelo smrdljivo, da se je bati gnijenja, je treba pomagati si z ogljem, katerega se vzame pol litra na hektoliter zaduhlega žita. Leseno oglje mora biti fino v prah stolčeno in na gostem situ presejano ter se kolikor je le mogoče enakomerno pomeša med žito. Tako pustimo z ogljem mešano žito skoz 14 dni in potem se dobro osušeno žito osnaži oglja na kaki veternici in če ni drugače, da se opere, posuši in v mlin dá. V nekaterih slučajih, ko je bilo žito zelo zaduhlo, se mora po 14 dneh še en pot ponoviti omenjeno delo.

Zopet drugi imajo navado odpravljati zaduhlost od žita tako-le: Zaduhlo žito se spravi v plavnik ali čeber in se nalije toliko vroče vode, da stoji nad žitom. Ko se je vroča voda ohladila, odcedi se in žito se spravi na solnce, da se posuši.

Razpis

državne štipendije za obiskovanje c. kr. živinozdravniškega zavoda na Dunaji.

Vsled odloka vis. c. kr. kmetijskega ministerstva iz dne 20. maja t. l. št. 6742/856 pooblaščen je podpisani odbor, razpisati državno štipendijo v znesku 300 gold. za Kranjca, ki se namerava učiti živinozdravništva na c. kr. živinozdravniškem zavodu na Dunaji.

Prosilci za to državno štipendijo, ki so rojeni Kranjci, naj dokažejo, da so z dobrim vspehom dovršili vsaj šesti gimnazijski ali realni razred ter da so zmožni slovenskega in nemškega jezika.

V živinozdravniški tečaj, kateri traja tri leta, vstopiti je 1. oktobra t. l.

Nemški pisane prošnje na vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo, katerim naj je priložen rojstni list in šolsko spričalo, oddati je najpozneje do 1. avgusta podpisnemu odboru.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe
v Ljubljani 18. junija 1886.

J. Fr. Seunig,
podpredsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

32.

Maremme.

Zadnje obrežje italijansko je na zelo slabem glasú, in to zaradi posameznih nezdravih krajev. Taki kraji so močvirje med Rimom in Napoljem, pa maremme toskanske, in te hočemo m mogredé pogledati.

Pizo imamo uže za seboj, in pred nami se razgrinja rodovitna krajina. Več ur se uže vozimo, na polju vidimo pizanske zagorele kmete v delavni obleki. Ta obleka je čisto priprosta, dolga bela srajca s kratkima rokavoma, to je vse. Vasi so čedalje bolj redke in manje, tudi obdelane zemlje je čedalje manj. Vidi se samo listnato drevje in grmovje, divja trta, divja oljka, probkov hrast in divja krivenčasta smokva, pa lepe tratine z nizko, gosto travo.

Na trdi gladki cesti srečujemo dolge vrste ogljarjev. Oglja tu ne vozijo, nego prenašajo na konjih in mulah. Eden poganjač ima navadno po 3—5 konj ali mul dobro obloženih. Nogi ima obviti s kamašnjami, da ga gad ne more v živo pičiti. Na glavi mu stoji visok šilast klobuk, in čez rame mu visi rudeče-zagorel težek plašč. Nekaka groza spreletava potnika, kedar v tej divji samoti srečuje take črne možake. Ti kraji pa so tudi zelo nezdravi zaradi „malarije“, to je, nezdrave sape. Lesá po teh krajih ne sekajo o pravem času in za navadne potrebe, ampak zažgó cel kos gozda ne gledé na lepoto in vrednost njegovo. Požgani prostor na to brzo preorjó in posejejo. Prvi dve leti pridelajo jako veliko in lepe pšenice, potem čedalje manj, naposled opusté oranje, in svet se zopet zaraste z grmovjem in mladim lesom, izmed katerega gledajo poedina poluožgana debla, kakor črni strahovi, Čudni so na pogled probkovi hrasti, s katerih na tri leta skorjo oderó. Odrta debla so krvavorudeča in po njih se ovija divja vinska trta, ki sicer bujno rodi, ali le drobno grozdje.

Tudi žival smo dobili na spregled. Videli smo rujava ovce, črne, skoro golokožne prašiče, pa govedo in konje. Todi se pase od oktobra do junija, potem jo ženó v gore. Edini bivoli ostanejo v maremmah, ter se prav dobro počutijo v teh vročih in vlažnih ravninah. Kedar jim je prevroče, gazijo do vratú v močvirje, in objedajo sveže morske niti. Bivoli so jako veliki, podobni naši govedi; vratú so osmučenega, glave široke, z navzdol obrnjenima kratkima rogovoma. Dlako imajo črnorujavo, po vratu in po glavi so kodravi, pogleda so prihuljenega in hudobnega. Nevarni so pešču, a pred konjikom koj pobegnejo. Ukroteni so jako pripravni za vprego. Iz mleka delajo sirarji okusen sir, ki se ga veliko povžije in vzlasti v Rimu. Ta žival je doma v Afriki. Longobardski kralj Agilul je njo in divje konje pripeljal na Italijansko, kjer se je potem jako pomnožila. Tudi volkovi se klatijo po močvirjih, in prežé na črede.

V maremmah smo toraj, na onih nekaj suhih nekaj zamočvirjenih ravninah zemlje italijanske, po katerih gospodarji zavratna malarija. Vse dosedaj ni še mogla človeška moč pregnati te okrutnice, ter v last vzeti njene jako rodovitne zemlje. Pa kako, da so ti obrežni kosovi tako zamočvirjeni? Tukaj, koder smo se mi vozili, nagaja najhuje potok Ombrone. Izvira visoko v gorah, in z veliko silo se pridrvi v nižave noseč po en funt prsti na vsakih pet funtov vode. Prst to pušča ob izlivu svojem. Vsled tega voda v svojem teku zastaja, struga se bolj in bolj zakiduje, tako se nareja močvirje, v katero vhaja tudi morje, kedar je vihar buri. Voda morska se ne more brzo odtekati, vzlasti še zato ne, ker morje nareja zasipine ob obrežju, za katerimi voda lahko zaostaja. V tej oblodi morske in potočne vode bujno vspevajo nekatere rastline, in ko po letu začno gnjiti, naredi se tak smrad, da skoro vse pomrje, a metalov se prime rija.

Ta stoječa voda je največ kriva, da je ta nekdanj tako cvetoča in z mesti posejana pokrajina uže več stoletij grozna pustara, s katere se morajo umakniti ondotni stanovniki navadno junija meseca, a včasih tudi popreje, da jih kužnina ne pobere. Pregovor velí: „Pojdi v maremmе, v enem letu obogatiš, ali pa uže ob pol leta umrješ“. Dobro plačujejo delavce, ki prihajajo z Apenin žito kositi, toda delavec nese z dobrim plačilom navadno tudi trdovratno mrzlico domov, a če je slaboten, pobere ga kužnina uže v ravnini. Povpraševali smo, kako deluje malarija, in povedali so nam to-le: „Najpreje začne mraz tresti človeka, potem pritisne navadna mrzlica, včasih tudi opasna, ter se vleže hudo na vratnico in na jetra.“ Povedali so nam, kaj je skušil po-

gumni italijanski prirodoslovec Brocchi. Septembra meseca je šel v neko cerkev, okolo katere se vleže posebno huda kužnina. Štiri noči je prebil v omenjeni cerkvi. Petega dné je uže obolel Brocchi, in mlad krepk možak, ki je šel z njim, obolel je koj prvo noč. Kdor dalj časa prebiva v takem zakuženem kraju, dobi bledorumeno kožo, lica mu vpadejo, oči ima motne, trebuh se mu napne, in nogi se mu vlečeta pri hoji.

Drugačni pa so sosedje po bližnjih gorah, zdravi so, čvrsti, okretni in veseli. In ti ubožni ljudje vendar na spomlad zapuščajo svoje zdravo, gorsko domovje, ter lezejo doli v maremmе orat in sejat. Po sto plugov vidiš, vsakega s tremi ali štirimi močnimi voli ali bivoli, ki orjó eno samo njivo, dolgo skoro eno nemško miljo. Delo se spleča prav dobro, ki bi zdravje in življenje ne viselo na niti. Kmalu se pokaže mlada setev v vsi bujnosti, in ob žetvi zopet prileté okolični gorcjanci, da pred ko pred pokosé in pospravijo. Kakor bi udaril, naenkrat je vse živo ljudi, in, kakor bi gori pogledal, uže je vse golo po njivah. Po svetu je malo tolikih in takih nasprotij, kakor na teh močvirjih italijanskih.

Še manj boječ je pastir. Na zimo žene črede z gora v nižave, na spomlad zopet nazaj v gore. Ta divji, toda gostoljubni pastir je vedno na konju s kopjem v žilavi roki. Bistro strelja z očmi po vsi okolici, po kateri pase, in do malega vse opazi. Gorjé upornemu biku ali preširnemu žebcu, če sta napravila zmešnjavo v čedi! Pastir se zaletí z železno ošiljenim kopjem va-nj, in koj se pcedí kri po njem. Nemirneža to zabolí in skelí, in pohlevno gré, kamor mu pastir pokaže. Nam so se čudni videli ti pastirji v kosmatih hlačah in telovnikih iz surove kozlovine, a še bolj so se oni čudili nam in lepi vpregi naši. Na primernih mestih imajo iz slame zmašene kočice, v katere zahajajo ob nalivih.

Storilo se je tako rekoč vse, da bi se ti jako rodovitni obrežni kosovi oteli in iz novega naselili. Vélikí vojvod toskanski Leopold I. je privabil mnogo delavnih ljudi v te kraje, kjer je menil, da redno obdelovanje zemlje bode najpreje odpravilo kužnino, Obetal je ljudem velikih plačil in oproščenje vseh davkov. Prišli so naseljenci iz Rimskega, tudi z Nemškega, ali kmalu so pomrli. Na to so začeli zemljo izsuševati, Ambrone so stisnili v jezova, skozi močvirje so potegnili vodotoče, in napeljali va-nje prst donašajočo vodo. Tudi so poskušali ustaviti vdiranje morske vode, toda vse do sedaj se še ni posrečilo zatreti strupenega izparivanja. Upajo pa, da polagoma se bode vendar le obneslo kolikor toliko.

Politične stvari.

Še nekaj o smrti bavarskega kralja.

Na bregu Starenberškega jezera sledijo se stopinje kraljeve in Guddenove, enako se sledijo stopinje tudi še na dnu vode do onega mesta, kjer je bil boj med obema in kjer blizo sta se potem našli trupli utopljenec. To in pa sledovi na truplih utopljenec je pa tudi vse, iz česar se dá sklepati na ono skrivnostno dogodbo.

Ljudje, ki so pokojnega kralja bolj natankó poznali, se bolj nagibajo k mnenji, da je kralj najprej nenadoma mahnil po svojem spremljevalcu z namenom, omamiti ga, potem pa preplavati jezero in se podati v prostost med ljudstvo. Na to kaže udarec, katerega ima truplo Guddenovo na čelu, na to kaže tudi okolščina, da je kralj slekel obe suknji, na kar bi mu še misliti